

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
ПЕНІТЕНЦІАРНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ

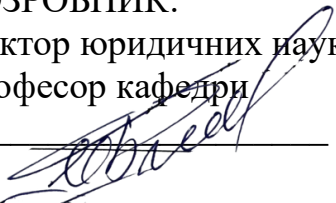
КАФЕДРА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ТА КРИМІНАЛЬНОГО
ПРАВА НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОГО ІНСТИТУТУ ПРАВА,
ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПСИХОЛОГІЇ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Пенологія

для підготовки здобувачів на другому (магістерському) рівні вищої освіти
за спеціальністю К9 Правоохоронна діяльність

РОЗРОБНИК:

Доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри

 Іван БОГАТИРЬОВ

Розглянуто та затверджено на
засіданні кафедри
«31» серпня 2026 року, протокол № 2

Узгоджено з гарантом освітньої програми

 Сергій ІВАШКО

Обсяг: 3 кредити ECTS.

Чернігів 2026

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Науковими і методичними основами курсу навчальної дисципліни є системно-діяльнісний підхід, а також принципи цілісності і взаємодоповнення. Розробка доктринальних положень побудови нової парадигми виконання покарань в Україні визначається тим, що в складних процесах перебудови основ життя українського суспільства вона допомагає керівникам усвідомлено займати тверду життєву і професійну позицію у вирішенні задач з питань виконання і відбування кримінальних покарань. Важливість вивчення даної дисципліни для магістрів полягає в тому, що вона служить світоглядною і методологічною підставою вирішення проблемних питань соціальної корекції засуджених, формування в них законослухняної поведінки. Навчальний матеріал з інших дисциплін дозволяє конкретизувати й уточнювати зміст положень щодо розробки доктринальних положень пенології як науки про покарання. Загальною методичною вимогою вивчення курсу є вироблення особистого відношення магістра до базових доктринальних положень кримінально-виконавчого права України на основі осмислення навчальної і наукової літератури. Основною рекомендацією із самостійного одержання і поглиблення знань з дисципліни може служити опрацювання та критичне осмислення літератури, що рекомендується, підготовка практичних завдань і порівняльних таблиць. Найбільш ефективними прийомами вивчення дисципліни є розгляд типових і нестандартних управлінських ситуацій та їх осмислення. При вивченні магістрами навчальної дисципліни «Пенологія» варто виробляти навички самостійного формулювання питань до прочитаного матеріалу і можливих опонентів, застосовувати модельні ситуації.

Навчальний план передбачає вивчення дисципліни (денна форма навчання) в обсязі 90 годин, в тому числі: 12 годин лекцій, 12 години семінарських занять, 8 годин практичних занять, 58 годин самостійної роботи; усього 3 кредити ЄСТС; Заочна форма навчання в обсязі 90 годин, 4 годин лекцій, 4 години семінарських занять, 2 годин практичних занять, 80 годин самостійної роботи, усього – 3 кредити ЄСТС.

Метою вивчення дисципліни є оволодіння магістрами знань про проблеми покарання України;- створення умов для реалізації єдиної державної політики у сфері виконання кримінальних покарань;- засвоєння магістрами методичного змісту доктринальних положень пенітенціарного права України;- формування у магістрів культури управлінської діяльності, розвиток духовності, соціальної відповідальності майбутніх керівників, усвідомлення ними творчого та інноваційного характеру управлінської діяльності; - виховання у магістрів поважного ставлення до законів, нормативно-правових документів Міністерства юстиції України, високих етичних норм та етичної культури поведінки.

Завдання навчальної дисципліни є:

- комплексне оволодіння магістрами теоретичними знаннями, вивчення та вільне орієнтування у нормативно-правовій базі, набуття відповідних навичок та вміння їх використання на практиці;

- виховання у магістрів культури управлінської діяльності, творчої особистості майбутніх керівників;

- формування у магістрів оптимального, творчого потенціалу, найвищої продуктивності праці, здатності працювати в складних і конкурентних умовах;

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми магістранти повинні:

- *знати:*

- сучасний правовий фундамент побудови нової парадигми виконання покарань в Україні, основні шляхи їх розв'язання;

- методику та стан досліджень кримінальних покарань в Україні;- доктринальні підходи до створення нової в'язниці в Україні;

- пріоритетні напрямки формування уніфікованої моделі пенітенціарного кодексу України.

- *уміти:*

- використовувати отримані теоретичні та практичні знання на практиці;
- аналізувати та визначати проблемні питання кримінально-виконавчого права України;
- застосовувати нормативно-правову базу впровадження кримінально-виконавчого права;
- аналізувати нормативно-правові акти, що регламентують управлінську діяльність Міністерства юстиції України;
- оцінювати потребу в розробці доктринальних положень кримінально-виконавчого права України;
- працювати в складних і конкурентних умовах;
- орієнтуватися в основних нормативно-правових актах в сфері діяльності Міністерства юстиції України;
- практично застосовувати етичні норми у відносинах в колективі та фаховій діяльності;

Дисципліна спрямована на формування таких програмних компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК7. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації.
- ЗК 8. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК 9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК1. Здатність брати участь у розробленні та кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти в різних сферах юридичної діяльності, реалізовувати норми матеріального й процесуального права в професійній діяльності.

СК2. Здатність забезпечувати законність та правопорядок, безпеку особистості, суспільства, держави в межах виконання своїх посадових обов'язків.

СК3. Здатність виявляти та аналізувати причини та умови, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживати заходи для їх усунення.

СК5. Здатність давати кваліфіковані юридичні висновки й консультації в конкретних сферах юридичної діяльності.

СК15. Здатність вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення адміністративних і кримінальних правопорушень, заходів, спрямованих на усунення загроз приватним та публічним інтересам людини й держави.

Результати навчання (РН):

РН4. Узагальнювати практичні результати роботи і пропонувати нові рішення, з урахуванням цілей, обмежень, правових, соціальних, економічних та етичних аспектів.

РН5. Аналізувати умови і причини вчинення правопорушень, визначати шляхи їх усунення.

РН8. Забезпечувати законність та правопорядок, захист прав та інтересів особистості, суспільства, держави з використанням ефективних методів й засобів забезпечення публічної безпеки і порядку в межах виконання своїх посадових обов'язків.

РН11. Розробляти та кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти в різних сферах юридичної діяльності, реалізовувати норми матеріального й процесуального права в професійній діяльності.

РН12. Надавати кваліфіковані юридичні висновки й консультації в конкретних сферах юридичної діяльності.

РН13. Відшуковувати необхідну інформацію в спеціальній літературі, базах даних, інших джерелах інформації, аналізувати та об'єктивно оцінювати інформацію.

СТРУКТУРА (ЗМІСТ) НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тематичний план

№ теми	Назви тем	Кількість годин									
		Денна форма					Заочна форма				
		Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
			Л	СЗ	ПЗ	СР		Л	СЗ	ПЗ	СР
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
VI семестр											
1.	Пеналогія як наука про покарання.	14	2	2	2	10	14	2	2		10
2.	Доктрина пенітенціарного права як правовий фундамент побудови нової парадигми виконання покарань в Україні.	12	2	2		8	14	2	2		10
3.	Методика та стан досліджень кримінальних покарань в Україні.	12	2	2	2	8	17			2	15
4.	Персонал пенітенціарної системи України як суб'єкт виконання покарань.	12	2	2		8	15				15
5.	Доктринальні підходи до створення в Україні нової в'язниці.	18	2	2	2	12	15				15
6.	Пріоритетні напрями формування уніфікованої моделі пенітенціарного кодексу України.	18	2	2	2	12	15				15
	Усього годин семестр	90	12	12	8	58	90	4	4	2	80

ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарські заняття

Готуючись до семінарського заняття здобувачі вищої освіти повинні підготувати конспект питань, що містяться у плані відповідної теми. Наявність конспекту всіх питань та присутність на занятті є запорукою успішної роботи та отримання балів (їх кількість залежить від активності та якості підготовки).

Відсутність конспекту або неповний конспект, навіть за умови присутності на семінарі, оцінюється в 0 балів.

Змістовний модуль 1 Нова парадигма виконання покарань в Україні

Тема 1. Пенологія як наука про покарання.

1. Поняття та зміст пенології як науки.
2. Механізм поведінки засудженого.
3. Основа мета пенології.
4. Використання емпіричних даних дослідження.
5. Використання штучного інтелекту в пенології.
6. Принципи та завдання штучного інтелекту в пенітенціарній системі.
7. Цифровізація пенітенціарної системи.

Тема 2. Доктрина пенітенціарного права як правовий фундамент побудови нової парадигми виконання покарань в Україні

1. Поняття та значення доктрини пенітенціарного права у формуванні нової парадигми виконання покарань в Україні.
2. Історичний розвиток системи виконання покарань (від радянської моделі до сучасності).
3. Співвідношення пенітенціарного права з кримінально-виконавчим правом. Еволюція пенітенціарної системи України.
4. Імплементация Мінімальних стандартних правил поводження з ув'язненими (Правила Нельсона Мандели).
5. Нова парадигма виконання покарань.

Тема 3. Методика та стан досліджень кримінальних покарань в Україні.

1. Теоретико-методологічні засади досліджень кримінальних покарань в Україні.
2. Методологічні підходи до реформування кримінально-виконавчого права в пенітенціарне право.
3. Методика трансформації: інструменти та механізми.

Змістовний модуль 2. Пенітенціарні засади діяльності Міністерства юстиції України

Тема 4. Персонал пенітенціарної системи України як суб'єкт виконання покарань.

1. Правовий статус персоналу установ виконання покарань. Вимоги які висуваються до кандидатів на службу.
2. Права, обов'язки та відповідальність працівників ДКВС.
3. Права, обов'язки та відповідальність працівників Державної установи «Центр пробації».
4. Вплив реформування кримінально-виконавчої системи на роботу персоналу із засудженими.

Тема 5. Доктринальні підходи до створення в Україні нової в'язниці.

1. Необхідність реформування пенітенціарної системи України.
2. Історичні моделі побудови в'язничних установ.
3. Сучасні міжнародні стандарти щодо умов утримання осіб.
4. Доктринальні концепції «нової в'язниці» (гуманізація, ресоціалізація, безпека).
5. Європейський досвід модернізації пенітенціарних установ.

6. Архітектурно-функціональні принципи нової моделі в'язниці.
7. Перспективи реалізації нових підходів в Україні.

Тема 6. Пріоритетні напрями формування уніфікованої моделі пенітенціарного кодексу України.

1. Поняття пенітенціарного кодексу як кодифікованого акта.
2. Необхідність створення єдиного Пенітенціарного кодексу України.
3. Аналіз чинного кримінально-виконавчого законодавства.
4. Основні принципи уніфікації правових норм.
5. Європейський досвід створення єдиних кодексів з питань виконання покарань.
6. Концепція майбутнього пенітенціарного кодексу (структура, розділи, мета).

Очікувані результати кодифікації для системи виконання покарань.

ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичні заняття

Тема 1: Пенологія як наука про покарання

Аналіз ситуаційного завдання:

Кейс 1.

Фабула. У 2023 році громадянин України Іван П., мешканець тимчасово окупованої території в Херсон, добровільно погодився співпрацювати з окупаційною адміністрацією РФ. Він обійняв посаду «начальника відділу освіти» в незаконному органі влади, зокрема впроваджував освітні програми держави-агресора, організовував переведення шкіл на російські стандарти, сприяв пропагандистській діяльності серед дітей. Після деокупації території був затриманий українськими правоохоронними органами. Іван має *двох дітей, судимість відсутня, частково визнає вину.*

Кваліфікуйте дії обвинуваченого?

Перерахуйте обтяжуючі та пом'якшуючі обставини?

Зачитайте рішення суду – 10 років позбавлення волі?

Оцініть покарання у випадках вчинення Іваном П колаборації?

Чи можливі альтернативи позбавленню волі у даному випадку?

Проаналізуйте:

Як воєнний стан впливає на суворість покарання?

Чи допустиме посилення репресивності?

Кейс 2.

Фабула. У 2022 році під час окупації частини Чернігівської області командир військової частини 12 збройних сил РФ Сергій К. незаконно утримував в підвалі школи в селі Ягідне цивільних громадян України. За даними слідства, він: утримував людей в підвалі школи більше 10 днів, щоденно застосовував фізичне насильство, погрожував розстрілом, не забезпечив доступ до медичної допомоги, води та харчування. Після звільнення території підозрюваного ідентифікували та затримали.

Кваліфікуйте дії обвинуваченого?

Перерахуйте обтяжуючі та пом'якшуючі обставини?

Зачитайте рішення суду – 12 років позбавлення волі?

*Чи є покарання достатнім з огляду на тяжкість злочину?
 Яку роль відіграє міжнародне право у призначенні покарання?
 Чи має покарання бути суворішим у справах воєнних злочинів?
 Чи доцільно застосовувати довічне позбавлення волі?*

Кейс 3.

Фабула справи. Військовослужбовець ЗСУ Олександр М. у 2024 році самовільно залишив військову частину в районі бойових дій в Донецькій області. Обставини справи. Перебував на службі понад 1 рік, залишив позицію без дозволу, був відсутній 3 тижні, пояснив свої дії психологічним виснаженням. Раніше до кримінальної відповідальності не притягався. Після затримання повернутий у військову частину.

Кваліфікуйте дії обвинуваченого?

Перерахуйте обтяжуючі та пом'якшуючі обставини? Зачитайте рішення суду – 5 років позбавлення волі?

Чи є покарання справедливим з урахуванням обставин?

Чи повинен психологічний стан впливати на суворість покарання? Чи можливі альтернативи позбавленню волі?

Як балансувати між військовою дисципліною і правами людини?

Тема 3: Методика та стан досліджень кримінальних покарань в Україні

Завдання

Оцінити їх ефективність для пенітенціарної системи України

Дискусія:

Які основні методи дослідження кримінальних покарань застосовуються в Україні?

У чому полягає різниця між догматичним і соціологічним підходами?

Які проблеми сучасного стану досліджень кримінальних покарань в Україні?

Як оцінюється ефективність покарань у наукових роботах?

Яку роль відіграють міжнародні стандарти, зокрема практика Європейський суд з прав людини?

Питання для дебатів (позиція “за/проти”)

Чи є система кримінальних покарань в Україні ефективною?

Чи потрібно розширювати застосування альтернативних покарань (пробації)?

Чи відстає українська методика досліджень від європейських стандартів?

Чи повинні дослідження кримінальних покарань базуватися виключно на емпіричних даних?

Чи достатньо Україна враховує рекомендації Рада Європи?

Як можна покращити методологію таких досліджень?

Чи є розрив між наукою і практикою виконання покарань?

Як війна впливає на кримінальну політику та її дослідження?

Які міжнародні практики варто адаптувати в Україні?

Тема 5: Доктринальні підходи до створення сучасної в'язниці в Україні у XXI столітті

Розробіть власний Проєкт «В'язниця XXI століття в Україні»

Завдання:

Здійснити презентацію власного проєкту

Умови:

тип пенітенціарного закладу(мінімального/середнього/максимального рівня безпеки);
архітектурна модель (закрита, кампусна, напіввідкрита);
підхід до безпеки (жорсткий контроль vs динамічна безпека);
елементи ресоціалізації (освіта, робота, психологічна підтримка).
Результат: коротка концепція + схема/ескіз або опис моделі.

Кейс 1.

Завдання:

Порівняти українську пенітенціарну систему з однією з європейських країн (на вибір: Норвегія, Німеччина, Польща, Нідерланди).

Критерії:

умови утримання; рівень рецидиву; підхід до ресоціалізації; роль персоналу.

Кейс 2

Завдання:

Уявіть, що Вас запросили бути в групі міжнародних експертів Рада Європи.

Вам потрібно:

оцінити умовний пенітенціарний заклад Міністерства юстиції України;
визначити 5 ключових порушень або недоліків;
запропонувати план реформ на 1–3 роки; підготувати звіт про виконану роботу.

Тема 6: Пріоритетні напрями формування уніфікованої моделі пенітенціарного кодексу України

Розробити концептуальну структуру Пенітенціарного кодексу України (до 1–2 сторінок), включаючи: розділи; ключові інститути; принципи, термінологію.

Запропонуйте власну модель структури майбутнього Пенітенціарного кодексу:

загальна частина;
спеціальна частина;
виконання різних видів покарань;
статус засуджених;
контроль і нагляд.

Методи контролю

Попередній контроль проводиться перед вивченням нового матеріалу. Цей вид контролю спрямований на виявлення якості опорних знань, умінь, навичок з метою їх актуалізації та корекції, встановлення необхідних внутрішніх та між предметних зв'язків. Самоконтроль та взаємний контроль орієнтує здобувачів на самостійність, зосередженість, сприяє розвитку вміння долати труднощі, спонукає до активної роботи на занятті, сприяє формуванню адекватної самооцінки, створює позитивний емоційний настрій, викликає задоволення від процесу навчання, зацікавленість у роботі.

Поточний контроль спрямовується на визначення й оцінювання умінь та навичок, якими оволодівають здобувачами у процесі вивчення навчальної дисципліни. Цей вид

контролю передбачає перевірку шляхом організації фронтальної та індивідуальної діяльності здобувачів.

Методи поточного контролю: усне опитування, творчі письмові роботи, тестування, практичні завдання, індивідуальні та групові завдання проєктивного характеру.

Методи підсумкового контролю: виконання індивідуальних практичних завдань у процесі складання екзамену.

Порядок оцінювання

Оцінювання відбувається за системою відображеною в таблицях

Аудиторна робота, поточне тестування та самостійна робота						Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
T 1 10	T 2 10	T 3 10	T 4 10	T 5 5	T 6 5	Залік	
Самостійна робота 10 балів						40 балів	100 балів
Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ECTS	Значення оцінки ECTS	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою		
					екзамен	залік	
90-100	A	відмінно	Слухач виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили.	Високий (творчий)	відмінно	зараховано	
82-89	B	добре	Слухач вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи та задачі в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре		
74-81	C		Слухач вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.				
64-73	D	задовільно	Слухач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання та розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати	Середній (репродуктивний)	задовільно		

			навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.			
60-63	E		Слухач володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Слухач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	незарховано
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Слухач володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання та відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.			

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття та зміст пенології як науки.
2. Механізм поведінки засудженого.
3. Основа мета пенології.
4. Використання емпіричних даних дослідження.
5. Використання штучного інтелекту в пенології.
6. Принципи та завдання штучного інтелекту в пенітенціарній системі.
7. Цифровізація пенітенціарної системи.
8. Поняття та значення доктрини пенітенціарного права у формуванні нової парадигми виконання покарань в Україні.
9. Історичний розвиток системи виконання покарань (від радянської моделі до сучасності).
10. Співвідношення пенітенціарного права з кримінально-виконавчим правом.
11. Еволюція пенітенціарної системи України.
12. Імплементация Мінімальних стандартних правил поводження з ув'язненими (Правила Нельсона Мандели).
13. Нова парадигма виконання покарань.
14. Теоретико-методологічні засади досліджень кримінальних покарань в Україні.

15. Методологічні підходи до реформування кримінально-виконавчого права в пенітенціарне право.
16. Методика трансформації: інструменти та механізми.
17. Поняття методологічного інструментарію у дослідженні кримінальних покарань в Україні.
18. Пенітенціарні засади діяльності Міністерства юстиції України
19. Персонал пенітенціарної системи України як суб'єкт виконання покарань.
20. Правовий статус персоналу установ виконання покарань.
21. Вимоги які висуваються до кандидатів на службу.
22. Права, обов'язки та відповідальність працівників ДКВС.
23. Права, обов'язки та відповідальність працівників Державної установи «Центр пробації».
24. Вплив реформування кримінально-виконавчої системи на роботу персоналу із засудженими.
25. Доктринальні підходи до створення в Україні нової в'язниці.
26. Необхідність реформування пенітенціарної системи України.
27. Історичні моделі побудови в'язничних установ.
28. Сучасні міжнародні стандарти щодо умов утримання осіб.
29. Доктринальні концепції «нової в'язниці» (гуманізація, ресоціалізація, безпека). Європейський досвід модернізації пенітенціарних установ.
30. Архітектурно-функціональні принципи нової моделі в'язниці.
31. Перспективи реалізації нових підходів в Україні.
32. Пріоритетні напрями формування уніфікованої моделі пенітенціарного кодексу України.
33. Поняття пенітенціарного кодексу як кодифікованого акта.
34. Необхідність створення єдиного Пенітенціарного кодексу України.
35. Аналіз чинного кримінально-виконавчого законодавства.
36. Основні принципи уніфікації правових норм.
37. Європейський досвід створення єдиних кодексів з питань виконання покарань.
38. Концепція майбутнього пенітенціарного кодексу (структура, розділи, мета).
39. Очікувані результати кодифікації для системи виконання покарань.
40. Пробаційна система в Україні: сутність та роль.

ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу, зокрема при виконанні курсових робіт (принципи описані у Законі України «Про академічну доброчесність» від 18 грудня 2025 року №4742ІХ (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20#Text>) та Кодексі академічної доброчесності Пенітенціарної академії України від 30 березня 2026 року №132/ОД (<https://pau.edu.ua/higher-education-quality-assurance-sector/academic-integrity/>). Списування під час підсумкового контролю, виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Рекомендована література

Основна

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. №2341-ІІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131.

2. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон України від 11.07. 2003 р. № 1129-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 3–4. Ст. 21.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9-10, № 11-12, № 13, Ст. 88.
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення виконання кримінальних покарань та реалізації прав засуджених: Закон України від 07.09.2016 р. № 1492-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 80. Ст. 2666.
5. Про Державну кримінально-виконавчу службу України: Закон України від 23.06.2005 р. № 2713-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 30. Ст. 409.
6. Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 р. № 2671-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 18. Ст. 73.
7. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 34. Ст. 481.
8. Про волонтерську діяльність: Закон України від 19.04.2011 р. № 3236-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 42. Ст. 435.
9. Про пробачію: Закон України від 05.02.2015 р. № 160-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 13. Ст. 93.
10. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві: Закон України від 23.12.1993 р. № 3782–XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 11. Ст. 51.
11. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170.
12. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 р. № 2135–XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. №22 Ст. 303.
13. Про психіатричну допомогу: Закон України від 22.02.2000 р. № 1489-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 19. Ст.143.
14. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю: Закон України від 21.06.2001 р. № 2558-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 42. Ст. 213.
15. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: Закон України від 24.01.1995 р. № 20/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 6. Ст. 35.
16. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні: Закон України від 11.12.2003 р. № 1382-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 15. Ст. 232.
17. Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк : Закон України від 17.03.2011 р. № 3160-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 38. Ст. 380.
18. Про затвердження Переліку заходів щодо реалізації пробачійних програм: наказ Міністерства юстиції України від 28.03.2018 № 926/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0483-18#Text> (дата звернення: 27.08.2026).
19. Про затвердження Порядку взаємодії установ виконання покарань, уповноважених органів з питань пробачії та суб'єктів соціального патронажу під час підготовки до звільнення осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк: наказ Міністерства юстиції України, Міністерства соціальної політики України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства внутрішніх справ України від 03.04.2018 р. № 974/5/467/609/280. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0408-18> (дата звернення: 27.08.2026).

20. Про затвердження Порядку розроблення та реалізації пробаційних програм: постанова Кабінету Міністрів України від 18.01.2017 р. № 24. URL: <http://search.ligazakon.ua/doc2.nsf/link1/KP170024.html> (дата звернення: 27.08.2026).

21. Про затвердження Порядку складення досудової доповіді: наказ Міністерства юстиції України від 27.01.2017 р. № 200/5. URL: <http://search.ligazakon.ua/doc2.nsf/link1/RE29989.html> (дата звернення: 27.08.2026).

22. Про затвердження Типового положення про уповноважений орган з питань пробації та Типового положення про сектор ювенальної пробації: наказ Міністерства юстиції України від 18.08.2017 р. № 2649/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1030-17#Text> (дата звернення: 27.08.2026).

23. Про затвердження Порядку застосування електронних засобів контролю та нагляду за поведінкою осіб, на яких покладено цей обов'язок: наказ Міністерства юстиції України від 18.03.2024 № 709/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0400-24#Text> (дата звернення: 27.08.2026).

24. Про затвердження Порядку здійснення нагляду та проведення соціально-виховної роботи із засудженими до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі: наказ Міністерства юстиції України від 29.01.2019 р. № 272/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0120-19> (дата звернення: 27.08.2026).

25. Про затвердження Порядку виконання уповноваженими органами з питань пробації судових рішень про призначення покарання у виді штрафу: наказ Міністерства юстиції України від 27.04.2018 р. № 1301/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0544-18#Text> (дата звернення: 27.08.2026).

26. Про затвердження Порядку електронної інформаційної взаємодії між уповноваженими органами з питань пробації та судами в Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі: наказ Державної судової адміністрації України, Міністерства юстиції України від 08.08.2024 р. № 330/2393/5. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/v330_750-24 (дата звернення: 27.08.2026).

27. Про затвердження Порядку взаємодії уповноважених органів з питань пробації та служб у справах дітей, органів соціального захисту населення під час здійснення пробації щодо неповнолітніх засуджених осіб до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі: наказ Міністерства юстиції України, Міністерства соціальної політики України від 20.11.2025 р. № 3179/5/601. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1736-25> (дата звернення: 27.08.2026).

Допоміжна:

1. Borovyk A.V., Kolb I.O. Personal safety of the convicts: theoretical, legal and practical bases for provision and realization: the monograph. Vienna, Austria: «East West» Association for Advanced Studies and Higher Education GmbH, 2018. 380 p.

2. Сучасний в'язничий менеджмент: буклет / укладач: Дж. Мактакін. Київ: К.І.С., 2017. 100 с.

3. Аркуша Л.І., Дикий О.В., Пожар В.Г. та ін. Пенітенціарна теорія і практика та права людини: навчально-методичний посібник. Одеса: Фенікс, 2021. 43 с.

4. Бараш Є. Ю. Загальні тенденції гуманізації та перспективи пенітенціарної пробації щодо довічного позбавлення волі. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2015. № 1. С. 344–354.

5. Бараш Є. Ю. Організаційно-правові засади становлення інституту пробації в Україні: сучасний стан і шляхи вдосконалення. *Право України*. 2016. № 5. С. 130–135.

6. Бесчастний В.М., Василик В.В., Фоменко А.Є. та ін. Науково-практичний коментар до Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» та Закону України «Про попереднє ув'язнення». Київ: ВД«Професіонал», 2020. 600 с.
7. Беца О. В. Зарубіжний досвід застосування пробації в ювенальній юстиції. *Відновне правосуддя в Україні*. 2005. № 1-2. С. 134–146.
8. Белкіна Д.С., Боровик А.В., Колб О.Г. та ін. Поняття та зміст прогалин і колізій у кримінально-виконавчому законодавстві України та шляхи їх подолання: навчальний посібник. Одеса: ВД «Гельветика», 2021. 336 с.
9. Богатирьов І. Г. Пенітенціарна система України у ХХІ столітті: теоретико-правові та кримінально-виконавчі проблеми монографія. Київ, ВД «Дакор», 2026.- 248 с.
10. Богатирьов І.Г. Актуальні проблеми кримінально-виконавчого права України: навчальний модульний курс. Одеса: Вид-во «Юридика», 2023. 238 с.
11. Богатирьов І.Г. Актуальні проблеми кримінально-виконавчого права України: підручник (поглиблений курс). Одеса: Вид-во «Юридика», 2026. 312 с.
12. Богатирьов І.Г. Нариси становлення пенітенціарної системи в Україні у працях вчених наукової школи «Інтелект»: монографія. Київ: ВД «Дакор», 2021. 242 с.
13. Богатирьов І.Г. Пенітенціарна система України у ХХІ столітті: теоретико-правові та кримінально-виконавчі проблеми: монографія. Київ: ВД «Дакор», 2025. 248 с.
14. Богатирьов І.Г. Пенітенціарна система України у ХХІ столітті: теоретико-правові та кримінально-виконавчі проблеми: монографія. Київ: ВД «Дакор», 2025. 248 с.
15. Богатирьов І.Г., Боровик А.В., Шевченко А.Є. та ін. Пенітенціарна парадигма виконання покарання у виді позбавлення волі в Україні: монографія. Одеса: ВД «Гельветика», 2022. 288 с.
16. Богатирьов І.Г., Олефір Л.І., Остапчук Л.Г. та ін. Пробація: 10 років змін та досягнень: колективна монографія. Чернігів: Пенітенціарна академія України, 2025. 272 с.
17. Богатирьов І. Г. Роль громадських інспекторів (волонтерів) у виправленні та ресоціалізації засуджених до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі. *Вісник Академії митної служби України*. Серія: Право. 2009. № 1. С. 119–123.
18. Богатирьова О.І., Олефір Л.І. Застосування пробації в Україні: теорія і практика: навч. посіб. / за ред. Проф. І. Г. Богатирьова. Чернігів: Десна Поліграф, 2019. 208 с.
19. Богатирьова О. І. Правовий аналіз діяльності служби пробації у Республіці Казахстан. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 1. С. 81–92.
20. Богатирьова О. І. Пробація в Україні: гуманізація державної політики у сфері виконання кримінальних покарань: дис. ... д-ра. юрид. наук: 12.00.08 Київ, 2014. 512 с.
21. Богатирьова О. І. Теоретичне і практичне впровадження служби пробації в Україні. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2013. № 2. С. 355–358.
22. Бундз Р. Пробація в Україні: сучасний стан та особливості реалізації. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2024. № 3 (43). С. 38–45. DOI: 10.23939/law2024.43.038.
23. Вернидубов І. В. Запит на складання досудової доповіді має бути правом, а не обов'язком суду. *Теоретичні та практичні аспекти інституту пробації в Україні*: матеріали міжнар. круглого столу (Київ 22 черв. 2018 р.). Київ: Національна академія прокуратури України, 2018. С. 27–29.
24. Вітфілд Д. Вступ до служби пробації: монографія. Київ: Атіка, 2004. 236 с.

25. Волошкевич Г. А. Становлення служби пробації у ювенальних судах (друга половина XIX – початок XX століття). *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: *Право*. 2025. № 90. Т. 1. DOI: 10.24144/2307-3322.2025.90.1.4.
26. Вронська А. С. Вплив душпастерської опіки на виправлення та ресоціалізацію засуджених. *Сучасність і перспективи пенітенціарної душпастерської опіки*: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 13–14 квіт. 2016 р.). Київ: Інститут кримінально-виконавчої служби, 2016. С. 111–114.
27. Гунько В. М. Досудова доповідь в кримінальному провадженні щодо неповнолітнього: практика застосування та проблемні питання. *Теоретичні та практичні аспекти інституту пробації в Україні: Матеріали міжнар. круглого столу* (Київ, 22 черв. 2018 р.). Київ: Національна академія прокуратури України, 2018. С. 32–34.
28. Гусак А. П. Вдосконалення превентивних заходів пробації неповнолітніх правопорушників. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького*. Серія: *Право*. 2023. Вип. 15 (27). Т. 1. С. 250–256. DOI: 10.33098/2078-6670.2023.15.27.1.250-256
29. Денисов С. Ф., Заїка Д. Є. Дослідження особливостей правового регулювання пробації в Україні. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2022. № 2 (18). С. 69–94. DOI: 10.21564/2311-9640.2022.18.267077.
30. Дудка Н. О. Пробаційний нагляд щодо неповнолітніх у розрізі змін до чинного законодавства. *Кримінально-виконавча система: Вчора. Сьогодні. Завтра*. 2024. № 1 (15). С. 86–94. DOI: 10.32755/sjcriminal.2024.01.087.
31. Єні О. В. Зміст та значення досудової доповіді. *Теоретичні та практичні аспекти інституту пробації в Україні*: матеріали міжнар. круглого столу (Київ, 22 черв. 2018 р.). Київ: Національна академія прокуратури України, 2018. С. 46–49.
32. Інформаційний довідник з прав людини / уклад.: К. В. Денисенко, А. С. Квітка, Д. В. Кисельов, Н. О. Томков. Чернігів : ПАУ, 2024. 42 с.
33. Карандюк І. В. Досудова доповідь як складова пробації. *Теоретичні та практичні аспекти інституту пробації в Україні*: матеріали міжнародного круглого столу (Київ, 22 черв. 2018 р.). Київ: Національна академія прокуратури України, 2018. С. 53–55.
34. Кисельов Д. В. Адміністративно-правове регулювання етичної поведінки персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України. *Наукові перспективи*. 2024. № 4(46). С. 950–960. DOI: 10.52058/2708-7530-2024-4(46)-950-960.
35. Кисельов Д. В. Адміністративно-правовий статус персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України в умовах євроінтеграції: дисер. на здобуття ступення д-ра філософії в галузі право. Чернігів - ПАУ. 2026. [URL: https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0826U002022/](https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0826U002022/)
36. Кисельов Д. В. Питання адміністративно-правового статусу персоналу органів пробації України. *Реформа пробації: можливість обирати майбутнє* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 26 квіт. 2024 р.). Чернігів, 2024. С. 211–214.
37. Кисельов Д., Супрун У. Медійне висвітлення засуджених, ув'язнених та (екс)засуджених в Україні: довіра, упередженість та роль медіа : аналітичний звіт. Чернігів : ГО «Молоді Агенти Змін», 2025. 11 с.

38. Ковальський В.С., Чернишов Д.В., Яковець І.С. та ін. Виконання кримінальних покарань та пробації. Законодавство. Роз'яснення. Зразки документів. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 948 с.
39. Левко В. Б. Проблемні питання практичного застосування інституту досудової пробації в Україні. *Теоретичні та практичні аспекти інституту пробації в Україні: матеріали міжнар. круглого столу* (22 черв. 2018 року). Київ: Національна академія прокуратури України, 2018. С. 75–80.
40. Лісовець О. В., Суханов І. В. Особливості наглядової пробації у роботі з неповнолітніми правопорушниками. *Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки»*. 2026. № 1. С. 196–204. DOI: 10.31654/2663-4902-2026-PP-1-196-204.
41. Лукашевич С. Ю. Участь громадськості у протидії пост пенітенціарному рецидиву. *Форум права*. 2014. № 1. С. 333–337.
42. Маршуба М. О. Служба пробації в Україні: проблеми впровадження в систему кримінальної юстиції. *Науковий Вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2016. № 19. С. 113–115.
43. Михайлова І. М. Пробація щодо неповнолітніх, як механізм запобігання злочинам неповнолітніх впровадження. *Національний юридичний журнал*. 2015. № 6. С. 224–229.
44. Мицька О. І. Методологія дослідження особливостей становлення та розвитку інституту ювенальної пробації в Україні. *Науковий вісник Сіверщини. Серія: Право*. 2022. № 3 (17). С. 99–107. DOI: 10.32755/sjlaw.2022.03.09.
45. Новікова К. А. Співвідношення обмеження волі та пробації: зарубіжний досвід. *Право і безпека*. 2014. № 1. С. 95–99.
46. Олефір Л. І. Вплив соціально-виховної роботи на суб'єктів пробації. *Реформування системи кримінальної юстиції щодо неповнолітніх: матеріали наук. семінару* (Київ, 17 берез. 2016 р.). / відп. ред. В.А. Кирилюк. Київ: Державна пенітенціарна служба України, Інститут кримінально-виконавчої служби, 2016. С. 52–54.
47. Олефір Л. І. Генезис виникнення пробації як форми соціально-правового контролю за засудженими. *Сучасна кримінально-правова політика України: законотворчість та судова практика (тенденції, проблеми і шляхи їх подолання): матеріали круглого столу* (Дніпропетровськ, 22 квіт. 2016 р.). Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2016. С. 445–447.
48. Олефір Л. І. Деякі питання організаційних засад роботи з персоналом в органах пробації. *Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності: тези Всеукр. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 3 берез. 2017 р.)*. Хмельницький: Вид-во НАДПСУ, 2017. С. 320–322.
49. Олефір Л. І. Досудова доповідь як складовий елемент соціально-правового дослідження правопорушника. *Науковий Вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. 2015. Вип. 1. С. 34–36.
50. Олефір Л. І. Заходи забезпечення функціонування в Україні органу пробації. *Модернізація системи вищої освіти в контексті закону України «Про вищу освіту»*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Чернігів, 5 черв. 2015 р.). Чернігів: Вид-во «Лозовий В. М.», 2015. С. 209–210.
51. Олефір Л. І. Оптимізація функціонування кримінально-виконавчої інспекції в орган пробації в Україні. *Науковий Вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2015. Вип. 15. Т. 2. С. 102–104.

52. Олефір Л. І. Правова основа діяльності органу пробації щодо неповнолітніх засуджених. *Право і суспільство*. 2015. Вип. № 6. С. 206–211.
53. Олефір Л. І. Пробація як важлива сфера діяльності у напрямку виконання альтернативних видів покарань в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2016. № 1. С. 55 – 57.
54. Олефір Л. І. Пробація як інститут кримінального права. *Актуальні проблеми кримінального права*: матеріали міжвуз. наук.-теор. конф. (Київ, 21 листоп. 2014 р.). Київ: Національна академія внутрішніх справ України, 2014. С. 62–64.
55. Олефір Л. І. Реформування кримінально-виконавчої інспекції у службу пробації. *Сучасна наука в пенітенціарній практиці*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 24 жовт. 2013 р.). Київ: Інститут кримінально виконавчої служби, 2013. С. 548–550.
56. Олефір Л. І. Роль досудової доповіді в системі кримінально-процесуальних заходів. *Проблеми протидії злочинності у XXI столітті: вітчизняний та міжнародний досвід*: матеріали. міжнар. симп. (Чернігів, 24 квіт. 2015 р.). Чернігів: Апеляційний суд Чернігівської області, 2015. С. 123–126.
57. Олефір Л. І. Теоретичні аспекти соціально-правового контролю за засудженими. *Модернізація системи професійної підготовки пенітенціарного персоналу: питання філософії права, педагогіки й психології, теорії і практики*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Чернігів, 6 черв. 2014 р.). Чернігів: Вид-во «Лозовий В. М.»: Чернігівський юридичний коледж Державної пенітенціарної служби України, 2014. С. 222–226.
58. Хмелевська Н. Реінтеграція неповнолітніх в ювенальній юстиції. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 4. DOI: 10.24144/2788-6018.2023.04.69.
59. Ющик О. І. Правові аспекти наглядової пробації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2024. № 81. Т. 2. DOI: 10.24144/2307-3322.2024.81.2.59.
60. Ягунов Д. В. Трансформація системи альтернативних покарань в Англії та Уельсі: можливість запозичення зарубіжного досвіду для України. *Відродження правосуддя в Україні*. 2007. № 2. С. 67–72.
61. Яковець І. Досвід виконання кримінального покарання королівства Норвегії та доцільність його впровадження в Україні. *Держава і право*. 2013. Вип. 60. С. 362–368.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет:

1. Веб-портал «Єдиний державний реєстр судових рішень». URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>
2. Веб-портал «ЛІГА-ЗАКОН». URL: <https://ips.ligazakon.net/>
3. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. Розділ «Рішення уряду». URL: <https://www.kmu.gov.ua/npasearch/>
4. Офіційне інтернет-представництво Президента України. Розділ «Документи». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/all/>
5. Офіційний веб-портал «Судова влада України». URL: <https://court.gov.ua/>
6. Офіційний веб-портал Бюро економічної безпеки України. URL: <https://esbu.gov.ua/>
7. Офіційний веб-портал Верховного Суду. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>
8. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. Розділ «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/>
9. Офіційний веб-портал Вищого антикорупційного суду. URL: <https://hcac.court.gov.ua/hcac/>

10. Офіційний веб-портал Вищої ради правосуддя. URL: <https://hcj.gov.ua/>
11. Офіційний веб-портал Державного бюро розслідувань. URL: <https://dbr.gov.ua/>
12. Офіційний веб-портал Державної кримінально-виконавчої служби України.
URL: <https://kvs.gov.ua/>
13. Офіційний веб-портал Конституційного Суду України. URL: <https://ccu.gov.ua/>
14. Офіційний веб-портал Міністерства внутрішніх справ України.
URL: <https://mvs.gov.ua/>
15. Офіційний веб-портал Міністерства юстиції України. Розділ «Рішення Європейського суду з прав людини». URL: <https://minjust.gov.ua/m/rishennya-schodo-ukraini-vineseni-evropeyskim-sudom-z-prav-lyudini/>
16. Офіційний веб-портал Національного антикорупційного бюро України.
URL: <https://nabu.gov.ua/>
17. Офіційний веб-портал Національної академії правових наук України.
URL: <https://nals.com.ua/>
18. Офіційний веб-портал Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.
URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
19. Офіційний веб-портал Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого.
URL: <https://nlu.org.ua/>
20. Офіційний веб-портал Офісу Генерального прокурора. URL: <https://gp.gov.ua/>
21. Офіційний веб-портал Пенітенціарної академії України. URL: <https://pau.edu.ua/>
22. Офіційний веб-портал Ради національної безпеки і оборони України.
URL: <https://www.rnbo.gov.ua/>
23. Офіційний веб-портал Служби безпеки України. URL: <https://esbu.gov.ua/>